



Monumentnummer*: 531455

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 27 september 2013
Kadaster deel/nr 82690/154

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Nieuwersluis Stichtse Vecht Utrecht

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Loenen C 968

Omschrijving**

Cluster 17. Bomvrije Kazerne, Gebouw B.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE Inleiding

BOMVRIJE KAZERNE, Gebouw B, als bij de modernisering van het Fort Nieuwersluis rond 1880 toegevoegd, met aarde gedekt onderdeel. Fort Nieuwersluis diende ter verdediging van enkele inundatiewerken en een relatief groot aantal accessen. Het fort was, in tegenstelling tot de meeste verdedigingswerken uit de Oude en Nieuwe Hollandse Waterlinie, ingericht op een aanval uit het zuiden. Deze zou kunnen plaats vinden indien het Vechtaccés was gepasseerd. Fort Nieuwersluis is in zijn huidige vorm ontstaan uit het vergraven van de op de westoever van de Vecht gelegen 17de-eeuwse vestingwerken van Nieuwersluis. Dit gebeurde in twee fasen, namelijk in 1849, toen de toren werd gebouwd en tijdens de grootscheepse vernieuwing in 1880-1882, waarbij het fort zijn huidige vorm verkreeg. De kazerne werd gebouwd in 1881-1882 en in 1883 aangepast omdat er scheuren optraden. Daarbij is het gebouw iets versmald. Voor het gebouw lag aanvankelijk een keermuur die was afgedekt door hardstenen platen en was voorzien van een ijzeren hek. De kazerne ligt centraal op het fort en was bedoeld voor logies van manschappen, officieren, magazijnen, ziekenzaal, privaten en keuken. Tevens waren er een arrestantenlokaal, een onderkomen voor de geneeskundige dienst en een telegraafkantoor in ondergebracht. De toezichthoudend ingenieur tijdens de bouw van het fort was J.C. Gijsberti Hodenpijl. Zijn echtgenote legde de eerste steen van de kazerne. Deze bevindt zich in het centrale trappenhuis. De kazerne gold naar de toenmalige maatstaven als bomvrij. Door de invoering van de brisantgranaat vanaf 1885 was van een bomvrije situatie geen sprake meer en gebouwen van dit type konden reeds kort na de oplevering als verouderd worden beschouwd.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



Omschrijving

De BOMVRIJE KAZERNE, Gebouw B, is een langwerpig, aan drie zijden en bovenop aangeaard bakstenen gebouw van twee verdiepingen hoog, met aan de noordzijde (de keelzijde van het fort) de ongedekte voorgevel. De voorgevel is voorzien van vleugelmuren, waarin zich op verdiepingniveau kleine vensters en deuren (van de voormalige privaten en bergruimten) bevinden. Op begane grondniveau zijn tegen de vleugelmuren eveneens aardwerken aangebracht. Het gedeelte tussen de vleugelmuren is tien traveeën breed, analoog aan de achterliggende tien ruimten. Elk van de traveeën is voorzien van een iets verdiepte en getoogde nis met op de begane grond een enkelvoudige opgeklampte houten deur, geflankeerd door twee vensters met houten luiken. Op de verdieping heeft elke nis twee grotere vensters met luiken. De vensters en deuren zijn getoogd en van hardstenen aanzet- en sluitstenen voorzien. De hoofdingang, die naar het trappenhuis leidt, wordt gemarkeerd door een iets risalerende travee met geblokte lisenen en een enkelvoudige deur zonder zijvensters. In het trappenhuis is een steen ingemetseld met de tekst 'Deze eerste steen is op 23 juli 1881 gelegd door A.E. Gijsberti Hodenpijl, geboren Wttewaal Wickenburg'. De indeling van het exterieur vertaalt zich overigens rechtstreeks naar het interieur. In het interieur zijn op zowel de begane grond als de verdieping tien gewelfde ruimtes aangebracht. Aan de oostelijke en westelijke uiteinden bevinden zich enkele kleinere ruimtes (bergplaatsen en privaten). Op de begane grond is er vanuit elke ruimte een deur naar buiten, maar de ruimten zijn ook onderling verbonden door openingen in de scheidingsmuren. Op de verdieping zijn alle ruimtes door middel van een lange gang aan de zuidzijde met elkaar verbonden. Onder de kazerne bevinden zich diverse waterreservoirs waarin regenwater werd bewaard dat via de gronddekking en druipkokers naar de reservoirs werd gevoerd.

Waardering

De BOMVRIJE KAZERNE, Gebouw B, van Fort Nieuwersluis is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op:

- het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw),
- de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19de eeuw)

Het onderdeel is een voorbeeld van een bomvrije kazerne uit 1881-1883.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* Het onderdeel is een representatief voorbeeld van een kazerne, zoals deze rond 1880 ook elders in de Nieuwe Hollandse Waterlinie zijn gebouwd, volgens een vergelijkbaar stramien en met toepassing van vergelijkbare bouwmaterialen, indeling en detaillering.

* Het onderdeel is goed bewaard omdat de kazerne niet of nauwelijks is gewijzigd ten opzichte van de situatie uit de bouwtijd, uitgezonderd enkele aanpassingen uit 1883.

Hoofdcategorie

Subcategorie

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Militair verblijfsgebouw

Kazerne